

Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Etkililik Düzeyinin Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre İncelenmesi *

Ezgi ÇETİNKAYA (*)

Durmuş KILIÇ (**)

Öz: Bu araştırma ile öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyinin okul yöneticisi, sınıf öğretmeni ve aday öğretmenin görüşleri bağlamında cinsiyet, mesleki kıdem, okutulan sınıf, mezun olunan lise türü gibi değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma örneklemini, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalının son sınıf öğrencileri, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kars ili merkez ilçede bulunan 14 okulda görev yapan 203 sınıf öğretmeni ve 32 yönetici oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre yöneticilerin, sınıf öğretmenlerinin ve aday öğretmenlerin Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik tutumlarının genelde olumlu olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Uygulaması, Okul Deneyimi, Öğretmen Adayı, Uygulama Öğretmeni

Effectiveness of Teaching Practice Course According to School Administrators, Class Teacher and Teacher Candidate Opinions

Investigation Abstract: This study aims to investigate whether level of efficacy of teaching application lesson is explored through gender, occupational seniority, class which is instructed, type of high school that is graduated from. Survey model has been used in this research which is a descriptive study. Senior students in Kafkas University, Faculty of Education, Department of Classroom Teaching constitute there search sample. Additionally, 203 classroom teachers and 32 governors in 14 schools constitute there search sample regarding to all class levels as self-contained in schools which exist in the central borough of Kars in 2013-2014 educational years. According to the survey, attitudes of administrators, classroom teachers, and student teachers towards teaching application lesson are seen to be generally positive.

Keywords: Teaching Application, School Experience, StudentTeacher, Application Teacher

Makale Geliş Tarihi: 29.11.2016

Makale Kabul Tarihi: 17.05.2017

*) Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim dalında savunulan “Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Etkililik Düzeyinin Okul Yöneticisi, Sınıf Öğretmeni ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı Yüksek lisans çalışmasının özetidir.

*) Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi A.B.D., (e-posta: ezgicetinkaya1990@gmail.com)

**) Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi A.B.D (e-posta: dkilic@atauni.edu.tr)

I. Giriş

İnsanlığın var oluşundan bu yana süregelen bir alan olan eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1986). Ayrıca eğitim; en genel ifadeyle, insanları belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir (Şirin & Cesur, 2008).

Kaliteli bir eğitim ve öğretimin gerçekleştirilebilmesinde, eğitimin nitelikli olmasına katkı sağlamada ve toplumun eğitimden beklediği görevleri yerine getirmede en önemli unsurlardan biri öğretmendir. Bu yüzden bütün ülkeler eğitim çalışmalarına önem vermiş ve bu çalışmaların merkezini de “öğretmen” oluşturmuştur. Öğretmen yetiştirmede meydana gelen değişimler göz önüne alındığında lisans düzeyinde, alan ile ilgili yeterliliklere ulaşan öğretmen adayının birikimlerini uygulama çalışmalarıyla pekiştirmesi gerekir. Bu değişimlerin en önemlilerinden birisi öğretmen yetiştirmede adayların okullarda daha fazla uygulama çalışması yapması zorunluluğudur. Uzmanlık geçen zamanla birlikte gelişse de, pedagojinin merkezleri olan ve işbirliği halinde çalışan okullardaki büyük durağanlığı engelleyen, kendilerini yenileme işlemleriyle meşgul eden hizmet öncesi eğitim çok önemlidir (Goodlad, 1994). Öğretmen adaylarının fakültede edindikleri bilgileri, mesleki ortamda verimli ve güvenli olarak kullanabilmeleri, hizmet öncesinde yeterli uygulama imkanı bulmaları ile mümkündür (Book, Byers & Freeman, 1983). Bunun için öğretmen eğitiminde uygulama çalışmalarına yer verilmektedir. (Tekeli, 2004).

Türk Eğitim Tarihinde; Köy Enstitüleri, İlköğretmen Okulları, Yüksek Öğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri, Eğitim Yüksek Okulları, Eğitim Fakülteleri gibi kurumlar aracılığıyla öğretmen yetiştirilmiş ve bu kurumlarda öğretmenlere uygulama deneyimi kazandırılmıştır. Günümüzde de bu amaçla üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerinde uygulamaya yönelik olarak; okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri okutulmaya başlanmıştır (Topkaya & Yalın, 2005).

Eğitim fakültesi öğrencilerinin, Milli Eğitim Bakanlığının ilk ve orta dereceli okullarında yaptıkları uygulama dersleri, öğrencilere okul yaşamıyla karşılaşmasını ve öğrencilerin meslek hayatına girmeden önce tecrübe kazanmasını sağladığı için öğretmen yetiştirme programlarının önemli birer ögesidirler. Çünkü “hizmet öncesi edinilen bilgi ve becerilerin gerçek meslek ortamında uygulanması oldukça önemlidir” (Berber & diğerleri, 2005).

Öğretmen adayları uygulama dersleri aracılığıyla okulda öğrendikleri yöntem ve teknikleri uygulama fırsatı bulurlar, kendilerine özgü öğrenme biçimi geliştirirler, kendilerini değerlendirmeyi öğrenirler. Sınıf ortamında, öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenlerle karşılaşarak ve onlara çözüm önerileri getirerek deneyim kazanır, danışman ya da rehber öğretmenin eleştirileriyle eksik yönlerini giderme fırsatı bulurlar (Cabaroğlu, 1994).

Okul uygulamaları okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması şeklinde iki ders altında öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Uygulama dersleri arasında yer alan Öğretmenlik Uygulaması, öğretmen adayının lisans dönemi boyunca edinmiş olduğu bilgi, beceri ve davranışları, kuramsal bilgileri

okul ortamı içinde uygulaması, deneyebilmesi ve mesleğinin gerektirdiği özellikleri kazanabilmesi için hazırlanan bir derstir (Davran, 2006).

Öğretmenlik uygulaması, öğretmen eğitimi programında yedi ve sekizinci yarıyılta haftada 2 saat teorik ve 6 saat uygulamadan oluşur; öğretmen adaylarının aktif bir şekilde rol alarak öğretmenlik mesleğine hazırlanmalarını öngörür ve okullarda öğretmen ve öğrencilerle birlikte uygulama çalışmaları yapmalarına olanak verir. (Çiçek & İnce, 2005).

Öğretmenlik uygulamalarının genel amacı; adaylara alan kültürü, genel kültür ve öğretmenlik formasyonu derslerinde kazandıkları bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıkları mesleki ortamlarda etkili, verimli ve güvenli olarak kullanma olanağı sağlayarak onların bireysel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır (Hacıoğlu & Alkan, 1995).

Öğretmenlik uygulaması, öğrencilikten öğretmenliğe geçişi içeren değerli ve güçlü bir öğrenme yaşantısı sağlar (Conderman, Morin & Stephens 2005). Uygulama sayesinde meslek ile ilgili teorik bilgiler uygulamaya dönüştürülür. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının meslek yaşamları süresince yararlanacakları ilk deneyimlerini kazanmaları açısından önemli bir dönem olarak görülebilir (Oral & Dağlı, 1999).

Öğretmenlik uygulaması dersinde adaylardan öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliliklerini geliştirme, kullandıkları ders kitapları ve diğer araç-gereçleri kullanabilme, değerlendirebilme ve gerektiğinde ek öğretim malzemesi geliştirebilme, çalışmalarını rehber öğretmeni ile üniversite uygulama dersi hocasıyla paylaşarak kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir (YÖK, 1998).

Bu araştırma, öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyini; okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve aday öğretmenlerin görüşleri bağlamında farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır.

II. Yöntem

A.Araştırmanın Modeli

Betimsel bir çalışma olan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu yöntem; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılır (Kaptan, 1991).

B.Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalının 142 son sınıf öğrencisi ve 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kars ili merkez ilçede belirlenen 14 ilkokulda bulunan 203 sınıf öğretmeni ve 32 yönetici oluşturmaktadır.

C.Veri Toplama Araçları

Öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyine ilişkin yönetici ve sınıf öğretmenin görüşlerini incelemek üzere Topkaya ve Yalın (2005) tarafından geliştirilen anketten yararlanılmıştır. Ayrıca Aday öğretmenlere de Kılıç (2004)

tarafından uyarlanan yine beşli likert tipi şeklinde hazırlanan 40 maddelik bir anket uygulanmıştır.

D.Verilerin Analizi

İlk olarak uygulanan anket formunda cevapsız bırakılan ya da birden çok işaretlenen maddelerin bulunup bulunmadığı kontrol edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 20.00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

III. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, verilerin istatistiksel analizlerinden elde edilen bulgular ve yorumları; okul yöneticileri ile ilgili bulgular, sınıf öğretmenleri ile ilgili bulgular ve öğretmen adayları ile ilgili bulgular şeklinde sunulmuştur.

A. Okul Yöneticileri ile İlgili Bulgular

Okul yöneticilerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasındaki fark Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlik Uygulamasının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklarla İlgili Kruskal Wallis H testi

		X	S.s.	KW	P	Fark
1. Okul uygulamalarında, öğretmen adayının en büyük yardımcısı uygulama yöneticisidir.	1-5	3,00	,000	10,572	,032	
	6-10	3,44	1,130			
	11-15	3,73	1,191			
	16-20	4,60	,894			
	21 ve üstü	4,80	,447			
2.Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri, hem öğretmen adayının, uygulama öğretmenin hem de uygulama yöneticisinin bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlayacak bir süreçtir.	1-5	3,00	,000	10,174	,038	
	6-10	4,22	,441			
	11-15	4,45	,522			
	16-20	4,60	,548			
	21 ve üstü	3,80	,837			
3.Uygulama öğretmeni olarak, öğretmen adayına uygun bir model olurum.	1-5	5,00	,000	10,778	,029	
	6-10	4,22	,667			
	11-15	3,73	,647			
	16-20	3,80	,447			
	21 ve üstü	4,60	,548			
4.Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri öğretmen adaylarına öncelikle kendilerine ve daha sonra da başkalarına saygılı olmayı öğretir.	1-5	4,00	,000	10,487	,033	3>4
	6-10	4,11	,601			
	11-15	4,27	,647			
	16-20	3,80	,837			
	21 ve üstü	4,20	,837			

Elde edilen bulgulara göre, mesleki kıdemi 20 yılın üstünde olan yöneticiler, mesleki kıdemi az olan yöneticilere göre okul uygulamalarında, öğretmen adayının en büyük yardımcısının uygulama yöneticisi olduğu görüşünü daha fazla benimsemişlerdir. Bunun nedeninin mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasının içinde

daha çok bulunmuş olmaları ve uygulama öğretmenliği konusunda deneyim sahibi olmaları düşünülebilir.

Ayrıca mesleki kıdemi 6-10, 11-15 ve 16-20 yıl olan yöneticiler, mesleki kıdeminde ilk 5 yıl içinde olan yöneticilere göre; okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin, uygulama içinde bulunanların bilgi alışverişinde olmasını sağlayan bir süreç olduğu fikrine daha olumlu bakmaktadırlar. Bu maddeden de yola çıkarak öğretmenlik uygulamasında tecrübeli olmanın önemli bir etkisi olduğunu düşünebiliriz.

Başka bir bulguya göre, mesleki kıdem olarak ilk 5 yıl içinde bulunan yöneticilerin, mesleki kıdemi 11-15 ve 16-20 yıl olan yöneticilere göre, öğretmen adayına uygun bir model olma konusunda daha olumlu görüşlere sahiptirler. Kıdem ve yaş itibarıyla içinde bulunduğu eğitim sisteminde alınan eğitim, yöneticiyle öğretmen adayı arasında önemli bir bağ kurmaktadır. Benzer bir sistem içinde yetişen yönetici, öğretmen adayına uygun bir model olma konusunda daha yeterli olabilir.

Mesleki kıdemi 11-15 yıl olan yöneticilerin mesleki kıdemi 16-20 yıl olan yöneticilere göre anketin “Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri öğretmen adaylarına öncelikle kendilerine ve daha sonra da başkalarına saygılı olmayı öğretir.” maddesine daha fazla oranda olumlu yanıt verdiklerini göstermektedir.

B. Sınıf Öğretmenleri İle İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasındaki fark Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlik Uygulamasının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklarla İlgili Kruskal Wallis H testi

		X	S.s.	KW	P	
1.Uygulama öğretmeni, öğretmen adayına rehberlik eder.	1-5	3,89	1,013	11,904	,018	5>1
	6-10	4,32	,702			
	11-15	4,20	,500			
	16-20	4,36	,581			
	21 ve üstü	4,57	,608			
2.Uygulama öğretmenliği, mesleki deneyimin yanı sıra farklı becerileri de gerektirmelidir.	1-5	4,00	,832	12,064	,017	45>3
	6-10	4,32	,653			
	11-15	3,64	,952			
	16-20	4,00	1,155			
	21 ve üstü	4,37	,690			
3.Uygulama öğretmenliği rolünü üstlenmeye hazır olduğumu düşünüyorum.	1-5	3,48	1,014	9,859	,043	5>1
	6-10	4,06	,964			
	11-15	3,96	,935			
	16-20	3,77	1,193			
	21 ve üstü	4,23	,910			
4.Uygulama öğretmenin iyi bir dinleyici olması gerekir.	1-5	3,78	1,311	3,136	,535	25>1
	6-10	4,29	,693			
	11-15	4,12	,971			
	16-20	4,09	,971			
	21 ve üstü	4,34	,725			

Elde edilen bulgulara göre, mesleki kıdemi 20 yılın üstünde olan öğretmenlerin mesleki kıdemi 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlere göre, uygulama öğretmenin öğretmen adayına rehberlik ettiği fikrine daha sıcak bakmaktadır. Bu maddeyle mesleki tecrübenin önemli bir faktör olduğu düşünülebilir.

Mesleki kıdemi 21 yıl ve üstü ile 16-20 yıl olan öğretmenlerin mesleki kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlere göre “Uygulama öğretmenliği, mesleki deneyimin yanı sıra farklı becerileri de gerektirmelidir.” maddesine daha fazla oranda olumlu yanıt vermişlerdir. Mesleki kıdemi göz önünde bulundurursak uygulama öğretmenliği konusunda deneyimi çok olan öğretmenlerin, uygulamanın gerektirdikleri konusunda daha fazla bilgiye sahip olmaları sonucun bu şekilde çıkmasının nedeni olabilir.

Mesleki kıdemi 20 yılın üstünde olan öğretmenler mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlere göre uygulama öğretmenliği rolünü üstlenmeye hazırdırlar. Bu durumda mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlerin, mesleki açıdan henüz uygulama öğretmenliği yapacak seviyeye ulaşamadıklarını düşündükleri ve kendilerini bu konuda yetersiz gördükleri düşünülebilir.

Mesleki kıdemi 6-10 yıl ve 21 yıl ve üstü olan öğretmenlerin mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlere göre “Uygulama öğretmenin iyi bir dinleyici olması gerekir.” maddesine daha fazla oranda olumlu yanıt vermişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin okuttuğu sınıfa göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasındaki fark Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttuğu Sınıfa Göre Öğretmenlik Uygulamasının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklarla İlgili Tek Yönlü Varyans analizi

	Sınıf	X	S.s.	F	p.	Fark
1. Bir öğretmen olarak, uygulama öğretmenliğinin mesleki gelişimimde önemli bir aşama olacağına inanıyorum.	1	3,55	1,091	3,615	,015	34>1
	2	4,14	,804			
	3	4,16	,800			
	4	4,07	,799			
2. Uygulama öğretmeni, öğretmen adayının mesleki gelişimine yardımcı olur.	1	3,77	1,203	4,279	,006	34>1
	2	4,16	,871			
	3	4,51	,804			
	4	4,34	,484			

Elde edilen bulgulara göre, 3. ve 4. sınıfı okutan öğretmenler, uygulama öğretmenliğinin mesleki gelişimde önemli bir aşama olduğu ve uygulama öğretmenin, öğretmen adayının mesleki gelişimine yardımcı olduğu konusunda 1. sınıfı okutan öğretmenlere göre daha olumlu bir tavır sergilemektedir. 1. sınıf öğretmenlerinin etkileşim içinde olduğu yaş grubunu eğitmenin zorluğu ve çok fazla zaman gerektirmesi bu öğretmenlerin uygulama öğretmenliğini ekstra bir külfet olarak düşünmesine neden olabilir.

C. Öğretmen Adayları ile İlgili Bulgular

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasındaki fark Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlik Uygulamasının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklarla İlgili t Testi

	cinsiyet	N	X	S.s.	t	p
1.Öğretmenlik uygulaması dersi konu ile ilgili temel ilke ve kavramları kazandırdı mı?	Bay	59	3,22	1,229	-2,419	,017
	Bayan	83	3,67	,950		
2. Öğretmenlik uygulaması dersi konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili uygun bir biçimde kullanabilme yeteneği geliştirdi mi?	Bay	59	3,30	1,059	-2,023	,045
	Bayan	83	3,65	,984		
3.Öğretmenlik uygulaması dersi ile öğretim teknolojilerinden yararlanma yeteneğiniz geliştirdi mi?	Bay	59	2,96	1,137	-2,255	,026
	Bayan	83	3,39	1,149		
4.Öğretmenlik uygulaması dersi ile öğrenci sorularına uygun ve yeterli cevaplar oluşturabilme yeteneğiniz geliştirdi mi?	Bay	59	3,29	1,129	-2,305	,023
	Bayan	83	3,68	,897		
5.Öğretmenlik uygulaması dersi ile öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme yeteneğiniz geliştirdi mi?	Bay	59	3,26	1,038	-2,095	,038
	Bayan	83	3,61	,892		
6.Öğretmenlik uygulaması dersi amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,25	1,109	-3,572	,000
	Bayan	83	3,88	,969		
7.Öğretmenlik uygulaması dersi demokratik bir öğrenme ortamı sağlama yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,39	1,108	-2,325	,021
	Bayan	83	3,82	1,051		
8.Öğretmenlik uygulaması derse ilgi ve güdüleme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,46	1,125	-2,099	,038
	Bayan	83	3,83	,970		
9.Öğretmenlik uygulaması dersi kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,33	1,159	-2,501	,014
	Bayan	83	3,76	,878		
10.Öğretmenlik uygulaması dersi övgü ve yaptırımlardan yararlanabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,11	1,150	-3,048	,003
	Bayan	83	3,67	1,028		
11.Öğretmenlik uygulaması dersi gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,32	1,036	-2,582	,011
	Bayan	83	3,74	,917		
12.Öğretmenlik uygulaması dersi öğrenciler ile etkili bir iletişim kurabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,53	,959	-2,257	,026
	Bayan	83	3,89	,979		
13.Öğretmenlik uygulaması dersi anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,34	1,053	-2,800	,006
	Bayan	83	3,82	,959		
14.Öğretmenlik uygulaması dersi konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,21	1,087	-3,082	,002
	Bayan	83	3,74	,950		
15.Öğretmenlik uygulaması dersi ses tonunu etkili bir biçimde kullanabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	Bay	59	3,45	1,051	-2,462	,015
	Bayan	83	3,88	1,031		

Elde edilen sonuçlara göre, bayan öğretmen adayları tabloda belirtilen maddelere erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla olumlu yönde yanıt vermişlerdir. Bu durumun bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini daha çok içselleştirmesiyle ilgili olabileceği düşünülebilir.

Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasındaki fark Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretmenlik Uygulamasının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklarla İlgili Kruskal Wallis H Testi

		X	S.s.	KW	p
1.Öğretmenlik uygulaması dersi öğretim araç gereç ve materyalleri ile sınıf düzenleyebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	genel lise	3,65	1,066	14,114	,007
	meslek lisesi	2,00	.		
	öğretmen lisesi	4,80	,447		
	anadolu lisesi	3,30	,939		
	diğer	3,75	1,035		
2.Öğretmenlik uygulaması dersi özetleme ve uygun dönütler verebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	genel lise	3,41	1,147	10,625	,031
	meslek lisesi	3,00	.		
	öğretmen lisesi	4,80	,447		
	anadolu lisesi	3,30	,939		
	diğer	3,50	1,309		
3.Öğretmenlik uygulaması dersi konuyu yaşamla ilişkilendirebilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	genel lise	3,46	1,150	10,874	,028
	meslek lisesi	2,00	.		
	öğretmen lisesi	4,60	,548		
	anadolu lisesi	3,30	,832		
	diğer	3,25	1,035		
4.Öğretmenlik uygulaması dersi konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme yeteneğinizi geliştirdi mi?	genel lise	3,64	1,089	10,728	,030
	meslek lisesi	3,00	.		
	öğretmen lisesi	4,00	,707		
	anadolu lisesi	3,12	,981		
	diğer	3,13	,835		

Öğretmen lisesi mezunu olan öğretmen adaylarının genel lise ve anadolu lisesi mezunu olan öğretmen adaylarına göre tablodaki maddelere daha fazla oranda olumlu yanıt vermişlerdir. Bu durumun öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarının lisans eğitimi öncesi mesleki amaçlı eğitimlerine ait önbilgilerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

IV. Sonuç ve Tartışma

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyine ilişkin okul yöneticisi, sınıf öğretmeni ve aday öğretmenlerin görüşleri genel olarak olumludur. Okul uygulamaları derslerinin yararlı olduğu düşüncesi birçok çalışma için geçerlidir (Kudu, Özbek ve Bindak, 2006; Davran, 2006; Yapıcı ve Yapıcı, 2004; Güven, 2004).

Okul uygulamalarında öğretmen adayının en büyük yardımcısının uygulama yöneticisi olduğu ve uygulama öğretmenliği rolünü üstlenme düşüncesi, mesleki kıdemi 20 yılın üstünde olan yöneticiler ve öğretmenlerde mesleki kıdemi 1-5 yıl olanlara göre daha olumludur. Bunun nedeninin kıdemi fazla olan öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasının içinde daha fazla bulunmaları ve uygulama öğretmenliği konusunda deneyim sahibi olmaları düşünülebilir. Aynı zamanda mesleki tecrübesi az olan öğretmenlerin uygulama öğretmenliği yapacak seviyeye ulaşamadıklarını düşünmeleri ve kendilerini bu konuda yetersiz görmeleri bu durumun nedeni olabilir.

Uygulama öğretmenliğinin sadece mesleki deneyim değil aynı zamanda farklı becerileri de gerektiren bir görev olduğu düşüncesi, 16 yılın üzerinde kıdeme sahip öğretmenler açısından daha olumlu karşılanmıştır. Uygulama öğretmenliği konusunda daha fazla deneyimi olan öğretmenlerin uygulamanın gerektirdikleri konusunda daha fazla bilgiye sahip olmaları böyle bir sonuç doğurmuş olabilir. Bu konuda Topkaya ve Yalın (2005) mesleki kıdem değişkenini kullanmadan rehber öğretmenlerin bilgi ve anlayış özelliklerinin yanı sıra mesleki beceriler ile tutum ve değerlerinin nitelikli uygulama öğretmenliğini etkileyen değişkenler arasındaki önemine işaret etmişlerdir.

3. ve 4. sınıflı eğiten öğretmenler 1. sınıflı eğiten öğretmenlere göre uygulama öğretmenliğinin mesleki gelişimde önemli bir aşama olduğunu düşünmektedirler. Bu durumun 1. Sınıf öğretmenlerinin bu yaş grubunu eğitmenin verdiği zorluğun farkında olup uygulama öğretmenliği konusuna sıcak bakmamalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca uygulama öğretmenin, öğretmen adayının mesleki gelişimine yardımcı olduğu düşüncesi de yine 3. ve 4. sınıflı eğiten öğretmenler açısından daha olumlu karşılanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarının, okullardaki öğretmenlik uygulamaları dersine ve uygulamalarına diğer lise mezunlarına göre daha fazla intibak ettikleri ve daha başarılı oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumun öğretmen lisesi mezunu öğretmen adaylarının lisans eğitimi öncesi mesleki amaçlı eğitimlerine ait ön bilgilerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Sağlam (2008)'ın çalışmasında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mezun olunan lise türüne göre istatistiksel olarak farklılık göstermediği görülmüştür. Bu açıdan araştırmamızın sonucuyla farklılık göstermektedir.

Çalışma sonuçlarına göre, bayan öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasının etkililik düzeyiyle ilgili daha olumlu düşünmektedir. Bu durumu bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini kabul etme düzeylerinin daha yüksek olmasıyla açıklayabiliriz. Araştırmanın bu yönü Çavuş (2005) ve Sağlam (2008)'ın yaptığı araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Çavuş (2005)'a göre öğretmenlik uygulaması dersinin öğrenme-öğretme sürecinin derse hazırlık ile ilgili boyutunda bayan öğretmen adayları, erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu görüşe sahiptir. Sağlam (2008)'a göre ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları erkek öğrencilere göre daha olumludur. Bunun yanında Ünlü ve Karahan (2010) 'ın yaptığı çalışmanın sonucu farklılık göstermektedir.

Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak uygulama derslerinde görev alan uygulama öğretmenlerinin 6 ila 21 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasından imkânlar oranında seçilmesinin daha etkili ve uygun bir yol olduğu önerilebilir. Ayrıca Kılıç (2004)'ın çalışmasında da ifade ettiği gibi öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarına daha faydalı olması bakımından Fakülte-Uygulama Okulu işbirliği modeli içerisinde bulunan uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı, uygulama okul koordinatörü ve öğretmen adayının birbirleriyle olan iletişimlerini daha da güçlendirmeleri gereklidir. Bu açıdan öğretmenlik uygulamalarının adı geçen paydaşlarının dönem içerisindeki toplantılarla yapılan çalışmaları değerlendirmelerinin daha olumlu olacağı düşünülebilir. Bunun yanında mesleki kıdem faktörünün önemli bir

etken olduğunu düşünürsek deneyimli öğretmenlerin deneyimi az olan öğretmenlere uygulama öğretmenliği konusunda yardımcı olarak paylaşımlarda bulunabilecekleri önerilebilir. Uygulama okullarındaki yöneticiler, öğretmenlerin uygulama öğretmeni olmadan önce uygulama çalışmalarına alışmalarını sağlamak amacıyla bu öğretmenlerin sınıflarını öğretmen adaylarının gözlemlmelerine olanak sağlamalı ve etkili iletişimin gerçekleştiği bir ortam oluşturmalıdır. Son olarak öğretmen lisesi ile diğer liselerden mezun öğretmen adayları arasındaki farkı ortadan kaldırmak için öğretmen lisesi mezunu olmayan öğretmen adaylarına fakülte bünyesinde onları motive edecek uygulamalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Berber, K., Özkan, H.H., & Albayrak, M. (2005). "Öğretmen adaylarının ilköğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasının yetişmelerindeki rolü". *Milli Eğitim Dergisi*.
- Book, C., Byers, J. & Freeman, J. (1983). "Student expectations and teacher education traditions with which we can and can not live". *Journal of Teacher Education*, 34(1), 9-13.
- Cabaroğlu N. (1994, Nisan). *Öğretmenlik uygulamalarının dil öğretim yöntemleri açısından değerlendirilmesi*. I. Eğ. Bil. Kongresi, Ankara.
- Conderman, G., Morin, J., & Stephens T. J. (2005). Special education student teaching practices. *Preventing School Failure*, 49(3), 5-10.
- Çavuş, Ş. (2004). Okul Deneyimi-II İşbirliğinde Tarafların Karşılıklı Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 29-42.
- Çiçek, Ş. & İnce, M. L. (2005). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri". *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (3), 146-155
- Davran, E. (2006). İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerini kazanmaları üzerindeki etkisi (Van ili örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ertürk, S. (1986). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Goodlad, J.I. (1994). *Educational renewal: Better teachers, beter schools*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Hacıoğlu, F. & Alkan C. (1995). *Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Kılıç, D. (2004). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 172-184.
- Kudu, M., R. Özbek & R.Bindak. (2006). Okul deneyimi I uygulamasına ilişkin öğrenci algıları: Dicle Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15).
- Oral, B. & Dağlı, A. (1999). Öğretmen adaylarının okul deneyimine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim*, 254, 18-24.
- Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, V(1), 59-69.

- Şirin, E.F. & Cesur, K. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişki. *S.Ü. BES Bilim Dergisi*, 10 (1), 1-10.
- Tekeli, İ. (2004). *Eğitim Üzerine Düşünmek*. Ankara: T.Ü.B.A. Yayınları.
- Topkaya, E. Z. & Yalın, M. (2005). Uygulama Öğretmenliğine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1(2), 14-24.
- Ünlü H. & Karahan B. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2.
- YÖK-Dünya Bankası-Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (1998). *Fakülte-Okul işbirliği*. <http://www.yok.gov.tr/documents> sayfasından erişilmiştir.